

Magdalena TomalaUniwersytet Jana Kochanowskiego
w Kielcach, Polska**Sprawozdanie z I Ogólnopolskiego Kongresu Europeistyki
POLSKA W PROCESIE INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ
– DEKADA DOŚWIADCZEŃ**

W dniach 18–20 września 2014 r. w Warszawie odbył się I Ogólnopolski Kongres Europeistyki. Choć w Polsce od co najmniej dwóch dekad studia europejskie wpisują się do krajobrazu badań naukowych i dydaktyki, to dopiero dziesięć lat po wstąpieniu do Unii Europejskiej polskie środowisko akademickie pod przewodnictwem prof. dr. hab. Konstantego A. Wojtaszczyka postanowiło zintegrować naukowców wokół badań nad tą problematyką. Organizatorem wydarzenia był Instytut Europeistyki Uniwersytetu Warszawskiego, a inicjatorami: Centrum Europejskie Uniwersytetu Warszawskiego, Instytut Europeistyki Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, Instytut Europeistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego, Instytut Politologii i Europeistyki Uniwersytetu Szczecińskiego, Instytut Politologii Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Katedra Studiów Europejskich Uniwersytetu Wrocławskiego, Katedra Unii Europejskiej im. J. Monneta Szkoły Głównej Handlowej, Wydział Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego, Wydział Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Wydział Politologii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Wydział Studiów Międzynarodowych i Politologicznych Uniwersytetu Łódzkiego oraz Zakład Europeistyki Instytutu Studiów Politycznych Polskiej Akademii Nauk. Kongres można uznać za historyczne wydarzenie. Patronat nad nim objął Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej Bronisław Komorowski. W skład Komitetu Honorowego weszli Przewodniczący Komitetu Honorowego – Jego Magnificencja prof. dr hab. Marcin Pałys – rektor Uniwersytetu Warszawskiego, oraz prezydent Lech Wałęsa, premier Rzeczypospolitej Polskiej w latach 1997–2001, Przewodniczący Parlamentu Europejskiego w latach 2009–2012 – prof. dr hab. Jerzy Buzek, Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego Rzeczypospolitej Polskiej – prof. dr hab. Lena Kolarska-Bobińska, a także: Radosław Sikorski, Marek Sawicki, dr Rafał Trzaskowski, Mikołaj Dowgielewicz, dr Ewa Synowiec, prof. dr hab. Danuta Hübner, dr Janusz Lewandowski, Agnieszka Pomaska, prof. dr hab. Hanna Gronkiewicz-Waltz, Anna Radwan i dr Christian Schmitz.

Jak podkreślił przewodniczący komitetu organizacyjnego prof. dr hab. K.A. Wojtaszczyk, motywem zorganizowania tego przedsięwzięcia był fakt, że integracja europejska jest przedmiotem badań różnych dyscyplin naukowych, co sprawia, że rozpo-

znawanie problemów europejskich wymaga interdyscyplinarności i poszukiwania nowych podejść metodologicznych. Celami, jakie postawili sobie organizatorzy I Ogolnopolskiego Kongresu Europeistyki, były:

- integracja środowiska polskich naukowców: politologów, prawników, ekonomistów, przedstawicieli stosunków międzynarodowych, socjologów, kulturoznawców oraz praktyków zajmujących się szeroko pojętą problematyką europejską;
- debata na temat polskiej dekady doświadczeń związanych z członkostwem w Unii Europejskiej,
- artykulacja aktualnych problemów integracji europejskiej i dyskusja nad jej perspektywami rozwojowymi,
- problemy metodologiczno-teoretyczne europeistyki.

W trzydniowych obradach udział wzięło około sześćset naukowców z różnych ośrodków akademickich z całej Polski. Składały się na nie trzy części plenarne oraz dziewięćdziesiąt trzy panele ogólnodostępne i zamawiane. Zakres tematyczny zarysowano dość szeroko. Panele plenarne poświęcone były przekrojowym kwestiom nauki o europeistyce.

Tematem pierwszego panelu, otwierającego Kongres był *Bilans członkostwa Polski w Unii Europejskiej*. W debacie udział wzięli m.in.: prof. dr hab. Dariusz Niedźwiedzki oraz prof. dr hab. Zdzisław Mach z Uniwersytetu Jagiellońskiego, prof. Jan Zielonka z Uniwersytetu w Oxfordzie, prof. dr hab. Witold Orłowski ze Szkoły Biznesu Politechniki Warszawskiej oraz prof. dr hab. Alojzy Z. Nowak, reprezentujący Uniwersytet Warszawski. W trakcie obrad paneliści dyskutowali na temat ekonomicznych, politycznych i społecznych aspektów integracji Polski z Unią Europejską. Jak celnie zauważył prof. Jan Zielonka, Polska wchodziła do Unii Europejskiej mocno zapóźniona pod względem konkurencyjności własnej gospodarki w stosunku do funkcjonujących wówczas członków UE. Przez dziesięć lat byliśmy państwem, które nadrabiało zaległości, często będąc podwykonawcą dla potęg europejskich, jak na przykład dla Niemiec. Dziś polskie aspiracje się zmieniają. Nie wystarcza nam już produkowanie dla potrzeb wysoko rozwiniętych gospodarek europejskich. Nasze aspiracje rosną, polska gospodarka chce być innowacyjna oraz konkurencyjna na arenie międzynarodowej oraz europejskiej. Dzieje się tak dlatego, że jak słusznie zauważyli paneliści, Polska najlepiej wykorzystała szanse stwarzane przez członkostwo spośród państw, które przystąpiły do UE w 2004 roku. Była to zasługa olbrzymiej mobilizacji i właściwej polityki wewnętrznej. Zdecydowanie największe zasługi należy w tym względzie przyznać Polakom i polskim przedsiębiorcom, którzy wykorzystali szanse związane z obecnością na jednolitym rynku wewnętrznym. Wśród prelegentów nie brakowało również słów krytyki na temat problemów, z którymi Polska przez te dziesięć lat nie potrafiła się uporać: bezrobocia (szczególnie wśród młodych ludzi wyjeżdżających za pracą za granicę), ubóstwa, edukacji. Jednak, jak podsumowano, bilans członkostwa Polski w UE należy uznać za pozytywny.

Uczestnicy drugiego panelu plenarnego mieli za zadanie odpowiedzieć na pytanie dokąd zmierza Unia Europejska – *Polska i Unia Europejska – Quo vadis*. Wzięli w nim udział: prof. dr hab. K.A. Wojtaszczyk, prof. dr hab. Dariusz Mielczarek, prof.

dr hab. Jadwiga Staniszkis, prof. UW dr hab. Tomasz G. Grosse z Uniwersytetu Warszawskiego, dr hab. Marek Cichocki z Centrum Europejskiego Natolin, prof. UJ dr hab. Krzysztof Szczerski z Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz prof. dr hab. Krzysztof Wielecki z Uniwersytetu Kardynała Wyszyńskiego. Problemem, na który zwrócili uwagę prelegenci, była spójność UE, która ciągle stoi pod znakiem zapytania. Podczas obrad wskazano, że konsolidacja wspólnoty wcale nie jest przesądzona, szczególnie w sytuacji kryzysu światowego, który może przyczynić się do podziałów w Europie. Paneliści zauważyli, że o idei, aby zdecydowanie wzmocnić Komisję i Parlament Europejski w ramach europejskiego federalizmu, powinniśmy powoli zapominać. Przyglądając się bacznie stosowanym ostatnio rozwiązaniom, można dojść do wniosku, iż kryzys bardziej wzmacnia państwa narodowe, a nie Unię jako całość. Choć formalnie wydaje się, że działania UE zmierzają w dobrym kierunku, np. w obronie wspólnych interesów powołano Europejski Mechanizm Stabilności (EMS), cały czas zapadają decyzje mające na celu obronę strefy euro i samej waluty, poważne obawy rodzą się wokół tego, czy te działania nie wprowadzą w życie scenariusza „Europy wielu prędkości” i nie podzielą kontynentu nie „twarde jądro” i peryferie (nie byłoby na Starym Kontynencie nowością). Natomiast w mniejszym stopniu dostrzega się fakt, że kryzys stale wzmacnia organizmy narodowe wewnątrz Unii, a podważa jej instytucje.

Tematem trzeciego panelu plenarnego były *Studia europejskie jako przedmiot badań i dydaktyki*, w którym prelegenci skupili uwagę na polskich oraz europejskich doświadczeniach we wskazanym zakresie. W panelu tym wzięli udział: prof. dr hab. Zbigniew Czachór oraz prof. dr hab. Andrzej Gałganek z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, prof. dr hab. Jacek Czaputowicz z Uniwersytetu Warszawskiego, prof. dr hab. Janusz Ruszkowski z Uniwersytetu Szczecińskiego, prof. dr hab. Wiesław Bokajło, prof. dr hab. Marek Pietraś z Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej oraz dr hab. Dariusz Niedźwiecki. W Polsce politologia oraz stosunki międzynarodowe określane są mianem studiów interdyscyplinarnych. Podobnie rzecz się ma ze studiami europejskimi, które są polem badawczym i specjalnością naukową w ramach wielu dyscyplin (w czym przypominają tradycyjne studia regionalne). Należy przy tym zwrócić uwagę, że Europeistyka podlega procesowi instytucjonalizacji. Na mocy rozporządzenia z 3 listopada 2003 roku uzyskała status odrębnego kierunku studiów w ramach nauk politycznych. Obecnie studia magisterskie na kierunku Europeistyka prowadzi około 25 uczelni wyższych, a studia licencjackie aż 80. Od 2009 roku organizowane są dla doktorantów i habilitantów Ogólnopolskie Europeistyczne Warsztaty Metodologiczne. Również i w tym roku w dniach 16–17 września zostały one zorganizowane na Uniwersytecie Warszawskim, poprzedzając I Ogólnopolski Konkres Europeistyki.

W panelach ogólnodostępnych i zamawianych podejmowane były związane z europeistyką kwestie szczegółowe, w tym m.in.: politykami europejskimi, regionalnym wymiarem integracji europejskiej, statusem Polski w ramach UE czy sprawami metodologicznymi.

Obradom towarzyszyły liczne spotkania eksperckie. Na uwagę zasługuje wykład ks. prof. Piotra Mazurkiewicza, byłego Sekretarza Generalnego Komisji Episkopatów

Wspólnoty Europejskiej pt. Kościół Katolicki wobec procesów integracji europejskiej. Po wykładzie odbyła się sesja pytań, którą prowadziła prof. Aniela Dylus z Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego. Ciekawe wystąpienie przygotował dr Rafał Trzaskowski – ówczesny minister administracji i cyfryzacji Rzeczypospolitej Polskiej na temat „Wpływ członkostwa w Unii Europejskiej na zmiany w polskiej administracji”. Również i w tym przypadku po wykładzie przewidziano 20-minutową sesję pytań, jednak słuchaczy bardziej interesowała praktyka funkcjonowania siódmej kadencji Parlamentu Europejskiego, w których pracach R. Trzaskowski aktywnie uczestniczył.

Przełomowym wydarzeniem podczas Kongresu dla badań nad europeistyką było pierwsze Otwarte Zgromadzenie Polskiego Towarzystwa Studiów Europejskich, w trakcie którego ogłoszono jego powstanie oraz zadeklarowano jego rozwój w dwóch regionalnych ośrodkach: wschodnim z siedzibą w Warszawie i zachodnim z siedzibą w Poznaniu. Powstało ono w 2012 roku z inicjatywy naukowców prowadzących badania w zakresie Unii Europejskiej i integracji europejskiej. Skupia m.in. politologów, prawników, socjologów, ekonomistów, kulturoznawców, medioznawców i historyków. Celem Towarzystwa jest popieranie rozwoju badań w ramach studiów europejskich, integrowanie środowisk naukowych prowadzących badania w zakresie Unii Europejskiej, upowszechnianie wiedzy o Europie, w szczególności o Unii Europejskiej i integracji europejskiej, a także dbałość o jakość kształcenia na kierunku europeistyka, prowadzonych przez ośrodki naukowo-badawcze w Polsce. Na jego czele stanął prof. dr hab. Konstanty Adam Wojtaszczyk (Instytut Europeistyki, Uniwersytet Warszawski), a członkami Zarządu Głównego PTSE zostali: wiceprezes Towarzystwa – prof. dr hab. Zbigniew Czachór (Wydział Nauk Politycznych i Dziennikarstwa, Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu), oraz członkowie: prof. dr hab. Dariusz Niedźwiedzki (Instytut Europeistyki, Uniwersytet Jagielloński), sekretarz – dr Łukasz Zamecki (Instytut Europeistyki, Uniwersytet Warszawski) oraz skarbnik – dr Monika Trojanna-Strzęboszewska (Katedra Stosunków Międzynarodowych i Studiów Europejskich, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie).

Po I Kongresie Europeistyki planowane jest wydanie publikacji kongresowej, w której znajdują się artykuły naukowe najwybitniejszych znawców tematyki europejskiej poświęcone czterem zagadnieniom: dekadzie obecności Polski w Unii Europejskiej, Unii Europejskiej i jej rozwojowi w aspekcie zewnętrznym (UE a podmioty zewnętrzne), Unii Europejskiej i jej rozwojowi w aspekcie wewnętrznym (problematyka UE, jako organizacji międzynarodowej), aspektem teoretycznym i metodologicznym integracji europejskiej. W związku z historycznym wydarzeniem, jakim było niewątpliwie pierwsze takie spotkanie naukowców zajmujących się europeistyką, organizatorzy wydali Informator o uczestnikach Kongresu. Zawiera on spis wszystkich biorących udział w Kongresie, zgrupowanych zgodnie z ich zainteresowaniami naukowo-badawczymi oraz danymi kontaktowymi, afiliacją, szczegółowym opisem zainteresowań naukowo-badawczych oraz wykazem publikacji i realizowanych grantów naukowo-badawczych. Zgodnie z zamiarem Organizatora informator może więc stanowić kompendium wiedzy na temat polskich naukowców zajmujących się tematyką europejską, może też być przydatny dla polityków i przedsiębiorców, którzy będą poszu-

kiwać ekspertów w ramach studiów europeistyki. Ukoronowaniem I Kongresu będzie publikacja raportów/ekspertyz, sporządzonych przez cztery grupy naukowców. Każda dotycząca jednego z czterech problemów poruszonych w publikacji kongresowej. Będą zawierały diagnozy problemów z zakresu wymienionych obszarów i rekomendacje na przyszłość. Kolejnym efektem będzie również publikacja pokongresowa, zawierająca artykuły jego uczestników.

**CONFERENCE REPORT:
FIRST NATIONAL CONGRESS OF EUROPEAN STUDIES.
POLAND IN THE EUROPEAN INTEGRATION PROCESS
– EXPERIENCE OF THE PASSED DECADE**

Data przesłania artykułu do Redakcji: 2015.01.02.

Data wstępnej akceptacji artykułu przez Redakcję: 2015.01.16.